

Dagens frågor

Den nya inkquisitionen

Under det senaste decenniet har vår kriminalpolitik, straffrätt och straffprocess alltmer förvandlats till ett redskap för en radikal socialistisk sk jämlikhetspolitik. När det gäller den klassiska brottsligheten riktad mot enskildas liv, lem eller egendom bedrivs en energisk "avkriminalisering". Däremot formligen försar det fram reglerings- och skatteförfattningar fyllda av hot om förödande ekonomiska sanktioner och drastiskt tilltagna frihetsstraff – författningar, som riktar sig mot den stora massan av hårt arbetande, laglydiga och till samhället välanpassade medborgare. Där tillämpas ingalunda några individualpreventiva idéer eller försök att avkriminalisera – tvärtom utnyttjar man brutalt medeltida avskräckningsmetoder för att driva igenom sin politiska maktvilja.

I systemet ingår tillskapandet av en enorm apparat för skattekontroll i otaliga former och ofta arbetande med kränkande metoder. Ingmar Bergman fick uppleva hur detta obarmhärtiga maskineri fungerar och reagerade därefter. Men hur går det för alla de vanliga människorna som står förvirrade inför lagar, som myndigheterna uppenbarligen har svårt att själva tolka och rentav kämpar inbördes om hur de skall tillämpas.

Fallen Ingmar Bergman och Bibi Andersson synes visa att vissa taxeringsrevisorer icke handlat enligt gällande föreskrifter. Med systemets inriktning och metoder finns det anledning misstänka att sådant också förekommit på andra håll. Dessbättre har våra åklagarmyndigheter visat sig tillsvidare hålla måttet – de är jurister, och vet vad rättssäkerhet är. Det vet att åtal endast får väckas om sannolika skäl finns att antaga att brottslig gärning begåtts.

Nu gäller inte motsvarande regler för taxeringsmyndigheterna. En taxeringsrevisor har to m försvarat sig med "den låga grad av anledning till misstanke om skattebrott" som gäller beträffande skattemyndig-

hets skyldighet att göra polisanmälan. Just så! En åklagarmyndighet har också klagat över de lösa grunder på vilka taxeringsrevisorer krävt polisingripande och åtal.

Får detta fortsätta och får den av regimen önskade utvidgningen av skattekontroller även i framtiden ske i anda av hjärtlös inkquisition, så har vi snart ett skattegestapo, som kan bli ett verkligt hot mot de lojala människornas trygghetskänsla och lojalitetsinställning till samhället.

Det är sedan länge uppenbart att vi måste få en genomgripande skattereform, inriktad på att drastiskt reducera marginalsatserna och att förenkla systemet för inkomstbeskattning. Det är nu lika uppenbart att vi måste få en till roten gående omprövning av skattestraffrätten, skatteprocessen och hela systemet för skattekontroll. Strängare krav måste dessutom ställas på skattemyndigheterna, som även efter de nödvändiga reformerna av själva skattesystemet kommer att få stor makt över sina medmänniskors ekonomiska och sociala välfärd – eller rentav deras psykiska hälsa. Bland annat måste det bli större möjlighet att föra talan om straff och skadestånd gentemot skattetjänstemän, som missbrukar sin makt och därmed sviker samhällets förtroende. Dessa reformer lär vi dock inte få annat än genom ett regimskifte.

Neutralitetspolitiken

Hr Palme inhöstade mycket beröm under sitt besök i Moskva. Sett från Sverige föreföll det visserligen något oklart, om statsministern företrädde sitt land eller bara sitt socialdemokratiska parti. Ett ryskt uttalande i en tidning konstaterade att det senare är samarbetsvilligt. Möjligen bör uttalandet ses som en kritik av det svenska kommunistpartiet och dess ledning. Härav skulle följa, att man i Moskva bedömt att hr Palme står ännu längre till vänster än kommunisterna.

Slutsatsen är, får man tro, överdriven, men den kan vara förklarlig. I det egendom-

liga dokument, som i form av en Regeringsdeklaration om utrikespolitiken överlämnades till riksdagen den 31 mars, står bland mycket annat att Sverige hävdar de små staternas rätt till oberoende gentemot stormakterna. När skedde det? Enligt deklarationen tog Sverige "klar ställning mot all utländsk inblandning i Angolas inre angelägenheter." Det gjorde Sverige inte alls. Regeringen sade inte ett ord emot de massiva ryska vapenleveranserna. Den accepterade stillatigande de av Sovjetunionen organiserade kubanska truppernas ingripande i Angola, där de ännu finns kvar – Kubas namn söker man typiskt nog förgäves i deklarationen. Hur pass oberoende är MPLA-regimen i Angola?

Man skall alltså inte förundra sig över att hr Palme rönt uppskattning i Moskva, även om toppmannen, hr Bresjnev, inte gjorde sig besvär att taga emot honom.

Regeringsdeklarationen är annars påtagligt aggressiv, som vanligt mera så ju längre bort från oss vi skall agera. Uttrycket "det snart återförenade Vietnam" bör observeras. Det torde vara första gången regeringen erkänt, att det av Sverige så kraftigt understödda Nordvietnam förde ett lyckat erövringskrig mot Sydvietnam, där befrielseströrelsen FNL nu är alldeles bortglömd. I Afrika är regeringen däremot beredd att stödja nya utbrott av vad den kallar väpnad revolution. Den betvivlar att det finns en fredlig väg "att utrota (obs ordvalet!) resterna av kolonialism och apartheid." I fråga om Rhodesia ställer Sverige "oeftergivliga krav". Sydafrika "måste" dra bort sin administration ur Namibia. En "grundläggande förändring" måste ske i det sydafrikanska samhället. I den tonen uttrycker sig Sveriges regering genomgående.

I ett avseende är deklarationen direkt felaktig. Där talas om sammanhållningen mellan de nordiska länderna, om samråd och samarbete. När man vet hur tex den danska regeringen numera ser på den svenska, för att inte tala om vad man anser i Finland, är

den påstådda bilden av nordisk enighet verkligen mycket falsk.

En förutsättning för vår aktiva utrikespolitik, säger regeringen, är att vi konsekvent fullföljer den svenska neutralitetspolitiken. Aktiv utrikespolitik – det är regeringens självtillräcklighet, aggressivitet, vinkling till förmån för den kommunistiska sidan. Att detta skall vara neutralitetspolitik är det i varje fall i utlandet ingen som tror. En av de många uppgifterna för en ny svensk regering är just att rehabilitera neutralitetspolitiken.

Utlandet i TV

Många har väl den bestämda uppfattningen att åtskilligt i Sveriges Radios programutbud är partiskt och vänsterinriktat. De övergrepp mot vederhäftighet och även anständighet som förekommit under årens lopp är otvivelaktigt många. Vinklingarna och den servila vördnaden och undfallenheten mot allt som doftar vänster har hållit på så länge att ett flertal TV-tittare resignerat. De tvivlar numera på att det går att stoppa eländet.

Ett av skälen till att TV kunnat synda på nåden är svårigheterna att vetenskapligt dokumentera övertrampen. De ansvariga hänvisar alltid till att en eventuell tendens i ett program uppvägs av en annorlunda tendens i ett annat. Det är programutbudet i stort som är avgörande, och där jämnar det säkert ut sig i längden, brukar det heta.

Det finns följaktligen orsak att med särskild uppmärksamhet ta del av den undersökning, som professor Jörgen Westerståhl på uppdrag av den parlamentariska radioutredningen gjort om TV:s utlandsrapportering. Undersökningen täckte perioden 1 februari–1 juli 1975, och de program som ingick var i första hand TV-Aktuellt, TV-Rapport, TV-Nytt samt radios nyhetssammanfattningar. Rapporteringen har delats upp i positiva, neutrala och negativa inslag.

Det visar sig att de positiva inslagen ut-

gjorde 40,4 procent och de negativa 48,9 procent i rapporteringen från Västeuropa utom Spanien samt USA, Kanada och Japan. Helt annorlunda var inriktningen av materialet från Östeuropa och Kina samt den svenska vänsterns favoritländer Nordvietnam och Kuba. Om dessa stater var de positiva inslagen 18,1 procent och de negativa så få som 3,5 procent!

Westerståhls undersökning avslöjar alltså otvetydigt att den bild av utrikeshändelserna som förmedlas av TV är falsk. Eller vill ledningen för Sveriges Radio på fullt allvar hävda att det skulle finnas mera negativt än positivt att förtälja om de västliga demokratierna? Och mera positivt än negativt från de kommunistiska diktaturerna?

Som också Westerståhl poängterade kan man visserligen anföra en del förklaringar till den påvisade obalansen. Det är exempelvis avsevärt svårare för en journalist att komma åt ofördelaktiga nyheter i så slutna och genombevakade diktaturer som de kommunistiska. I de västliga demokratierna med deras krav på frihet, öppenhet och insyn är det givetvis avsevärt enklare.

Men skall de ansvariga för TV:s utlandsrapportering beskedligt nöja sig med detta? Det går att arbeta på annat sätt. Det gjorde exempelvis Sveriges Radios korrespondent i Moskva, Olle Stenholm, härom året. Det var han som åstadkom den över hela världen uppmärksammade intervjun med den berömde vetenskapsmannen Andrej Sacharov. Följden blev att Stenholm utvisades från Sovjetunionen. Det bör betraktas som en journalistisk ärebetygelse av osedvanliga dimensioner.

Under inga omständigheter skall vi behöva finna oss i att TV fortsätter att ge en vrångbild av världshändelserna. Professor Westerståhls utredning måste föranleda omfattande åtgärder av ledningen för Sveriges Radio, så att en bättre tingens ordning kommer till stånd.

Sverige i utlandet

Det är inte alltid lätt att vara svensk i utlandet i dessa dagar. Där sägs ett och annat om Sverige som man helst inte velat höra. Frågor ställs, svåra att svara på utan att rodna. För de flesta faller det sig naturligt att försvara Sverige och även den regering vi har, ty vad man än anser om den är den ju tillkommen i demokratisk ordning. Vi har inte bättre än vad vi förtjänar.

Enklast just nu är att inte säga någonting alls. Res ut på en charterresa i ett av svenskar fullsatt plan och undvik sedan varje beröring med invånarna i det land dit ni kommer. Försök inte förklara någonting. Tag varning av Hans Ericson. Han kunde ju inte säga att han inte visste att Kanarieöarna hör till Spanien och att han inte begärt tillstånd av LO att få resa dit. Att han skulle söka kontakter med den spanska motståndsrörelsen var det ingen som riktigt trodde på. Det hade varit bättre att han inte sagt något alls.

Strutsattityden att stoppa huvudet i sanden för att inte bli sedd är också brukbar. Då slipper man också att se vad man helst vill slippa att se: det som i utlandet skrivs om Sverige. Maken till den dåliga publicitet, som vi nu har utomlands, har inte förekommit i mannaminne. Utrikesdepartementet, som hederligt sammanställer sina pressöversikter, vet allting om detta men kan ingenting göra. Fallet Bergman dominerar rubrikerna.

Vad man säger är att Sverige är ett land, där skattemyndigheterna kan låta polisen hämta en världsberömd konstnär mitt under en repetition för att sedan driva honom nästan till självmord för en tveksam skattefråga, som ligger år tillbaka i tiden, och därefter i landsflykt. Eftersom de kan göra så, frågas det, med Ingmar Bergman, hur behandlar de inte andra svenskar? En österrikisk tidning talar om finansministerns häxjakt. Den ansedda tyska tidningen Die Welt använder ordet blodsugarstaten.

Om någon inte vill tro att sådana fram-

ställningar, bara utförligare, går ut över världen som någonting typiskt svenskt, hänvisas han till exempelvis den första stora artikeln i Newsweek av den 3 maj. Tidskriften har en miljonupplaga. Artikeln är skriven av två namngivna amerikanska korrespondenter i Stockholm. Den är balanserad och innehållsriktig. Den är så korrekt, att när Orwells bok "1984" blir nämnd, sägs det också att Sverige ännu inte är riktigt så långt gången.

Rubrik över artikeln är "Utopia's dark side". Ett något ändrat Hamletcitat hade också gått bra: "Something is rotten in the State of Sweden."

Orättvis familjepolitik

Familjepolitiken kan inte nog diskuteras. Hemarbetets nedvärdering, satsningen på daghem och partiernas olika uppfattningar om vårdbidrag är ständigt aktuella.

"Familjepolitik är politik i allra högsta grad. Allt vackert tal om att den stora satsningen på daghem och fritidshem är för barnens skull, är bara en liten del av sanningen. Det är för socialismens skull som regeringen så energiskt och målmedvetet driver dessa liksom andra familjepolitiska frågor. För socialdemokraterna är den stora frågan hur man skall utnyttja de familjepolitiska åtgärderna till att skapa goda och trogna socialister. Hur snabbt dessa resultat kommer att nås beror bla på hur uppfostrarna själva uppfostrats och uppfostras." Så skriver rektorn för socialhögskolan i Göteborg professor Hugo Hegeland i sin nya bok *Barnens väl går före* ... (ab precisa tryck, pris kr 18:50).

Huvudtankarna i boken är att barnens väl måste gå före ansträngningarna att driva ut all arbetskraft till produktionen utanför hemmen, före missriktade krav på jämställdhet och före socialismens strävan att utarma familjen genom att kollektivera och institutionalisera all uppfostran och vård.

De borgerliga partiernas förslag om vårdbidrag till småbarnsföräldrar kritiseras numera mycket kraftigt av socialdemokraterna. Det är därför ganska lustigt att konstatera att när tanken på vårdbidrag togs upp av Eva Moberg på 1960-talet understöddes hon av socialdemokraterna. Den socialdemokratiska regeringen förde t o m fram tanken i sin rapport till FN 1968. Vid socialdemokratiska partikongressen 1972 återfinns förslaget om vårdbidrag i programmet "Kvinnans jämlikhet". Så sent som 1974 fanns det med i det socialdemokratiska kvinnoförbundets programskrift *Familjen i framtiden* – en socialistisk familjepolitik.

Svängningen i frågan kom vid partikongressen i höstas då det socialdemokratiska kvinnoförbundets ordförande Lisa Mattson fick med sig en stor majoritet mot vårdbidraget. Majoriteten stödde i stället en kraftig satsning på daghem.

I argumentationen mot vårdbidrag heter det att det skulle konservera hemmafruinstitutionen och att idén är barnfientlig därför att den utgår från att barn mår bäst av att vårdas av en person i hemmet – särskilt de första tre åren. Detta är ganska egendomligt, ty huvudsyftet med förslaget är ju att ge föräldrarna större möjlighet att välja barn-tillsynsform genom att öka deras ekonomiska resurser.

De verkliga skälen till socialdemokraternas hätska inställning till vårdbidragen går djupare. Det är i grund och botten en ideologisk fråga om hur vi ser på familjen och samhället.

Hegeland förordar en förkortning av småbarnsföräldrarnas arbetsdag utanför hemmet i en första etapp till 6 timmar och rekommenderar ett rejält bidrag till föräldrarna för täckande av inkomstförlusten. Detta bidrag skulle emellertid inte betraktas som kompensation för utebliven förvärvsinkomst utan som ersättning för den arbetsinsats man i stället gör i hemmet för hemarbete och barnomsorg. Därför anser han att det

från beskattningssynpunkt skall läggas till den reducerade förvärvsinkomsten och vara ATP-grundande. Samtidigt måste man införa någon form av vårdbidrag eller ersättning till alla de föräldrar, som redan är hemma.

Som det är i dag drabbas småbarnsfamiljer som själva svarar för vården av sina barn av tre stora orättvisor. De går miste om den subvention på mellan 15 000 och 20 000 kronor per barn som kan tillfalla varje familj med barn på kommunalt daghem, de går miste om den inkomstökning som tillfaller småbarnsfamiljer där båda föräldrarna arbetar utanför hemmet och de beskattas betydligt hårdare för den förvärvsarbetande förälderns inkomst än när båda föräldrarna tjänar sammanlagt lika mycket.

Felet med familjepolitiken i dess nuvarande utformning är att den så litet slår vakt om familjen och så mycket inriktas på att tillgodose produktionens behov. Idealet anses vara att föräldrarna skall dela sin insats mellan arbete i hemmet och arbete utanför hemmet. Den formen premieras och andra former diskrimineras.

Marskalk Bresjnev

I början av maj i år utnämndes partisekretären Bresjnev till marskalk. Ceremonien förrättades av presidenten i Sovjetunionens Högsta Sovjet Pogorny, till vars uppgifter sådant hör. Tredje mannen i det triumvirat, som en gång på jämställdhetens grund övertog makten efter den avsatte Chrustjov, nämligen regeringschefen Kosygin, var inte närvarande vid högtiden.

Saken har framställts som ett utslag av personkult, och det är riktigt att pressen i Sovjetunionen överflödade av uttryck för den kärlek, som folket hyser för marskalk Bresjnev. Men man skall inte draga upp paralleller med Stalin och personkulten av honom. Stalin hade hunnit bli förvriden av de devota hyllningar som han själv framtvingat.

Ingenting tyder på att Bresjnev reagerar som han. För honom bör utnämningen, om vilken han själv måste ha beslutat, närmast ha varit en ordningsfråga, men en viktig sådan.

För några månader sedan dog marskalk Gretjko, överbefälhavare för Warszawapak-tens styrkor. Han hade varit mera än så. Han tillhörde Politbyrån som full medlem, vilket gav honom en inflytelserik ställning som ingen militär haft före honom – Vorosjilovs och andras medlemskap saknade betydelse. Gretjkos upphöjelse till Politbyrån innebar ett erkännande av arméns särskilda plats och förbindelse till partiet, samtidigt som den bekräftade Bresjnevs sedan gammalt goda förhållande till militären.

Efter Gretjko utnämndes överraskande en civil till högste militär chef, nämligen Dmitrij Ustinov, som visserligen samtidigt blev general. Han har varit rustningsminister och haft ansvaret för utvecklingen av de sovjetiska kärnvapnen och har dessutom länge varit suppleant, numera ordinarie i Politbyrån. Hans utnämning innebär alltså att man inte behövde välja in någon yrkesofficer i Politbyrån; Ustinov, specialist på militära problem, satt där redan. Men han är otvivelaktigt civil. Att generalerna skulle ha visat entusiasm, då de fick honom till chef, förefaller inte troligt. Man har rätt att räkna med att de tvärtom hyst farhågor för att Ustinov skulle driva sina synpunkter ensidigt till förmån för de tekniska vapnen på de konventionella vapnens bekostnad. Dessa farhågor har tills vidare undanröjts genom att Bresjnev antagit en högre rang och också företräder armén.

Gretjko ansågs vara en konservativ general, och hans sätt att koncentrera pansar- och mekaniserade divisioner längs gränserna till Västtyskland tyder på att han, som man sagt, förberedde det krig som slutade 1945. Ustinov och med honom många yngre officerare är säkerligen angelägna att betona de taktiska kärnvapnens verkningar. Den nyblivne

marskalken Bresjnev behöver inte betecknas som gammaldags om han fortfarande kommer att lägga vikt vid konventionella stridskrafter. Ty hur skall han använda dem? Ett krig i Mellaneuropa kan ingen stå efter, ty ännu är NATO inte så försvagat att ett sådant skulle vara riskfritt. Men tag det fall som inträffar då marskalk Tito går bort och då, som alla tror, ryska styrkor kommer att bli "tillkallade" för att skydda socialismen. Det blir inte med kärnvapen, som de sovjetiska arméerna snabbt kommer att besätta Jugoslavien på väg till de av Moskva eftertraktade hamnarna vid Medelhavet, utan med stridsvagnar.

Man skall inte föreställa sig att utnämningarna av Ustinov och sedan Bresjnev betyder någon splittring. Snarare innebär de en förstärkning av Politbyråns hittillsvarande politik. Ty den oerhörda upprustning, som pågår inom Sovjetunionen och för vilken Politbyrå ställt medel till förfogande, är koncentrerad mer till flottan och till kärnvapenutbyggnaden än till armén. Ustinovs utnämning visade att denna trend skulle fortsätta. Bresjnevs utnämning visade att armén reagerat och behövt lugnas. Samtidigt har han själv demonstrerat, att medel står till hans förfogande att fortfarande tillämpa Bresjnevdoctrinen, som innebär att Sovjetunionen, oberoende av alla uttalanden i Helsingfors, när den så önskar kan ingripa i andra länders inre förhållanden om det gäller att bistå ett beträngt kommunistparti eller att, som i Angola, hjälpa till med en kommunistledd revolution.

Då tystnar sången

En jobbspost har enligt en tidningsnotis drabbat det socialdemokratiska partiet. Dess etablerade så kallade kulturarbetare lär ha vägrat att i samlad trupp ställa upp i valarbetet. För tre år sedan gjorde de så, och enligt någon av de mera naiva avgjorde deras insats valet och räddade hr Palme.

Då, 1973, trädde skalderna fram, från Karl Vennberg till Helga Henschen, och vittnade i en av ädelpekoral fylld antologi om sina socialistiska känslor. Då strängade Monica Nielsen och andra sångerskor sina gitarrer och sjöng Olof Palmes lov. Då dansade Carl Adam Nycop tillsammans med troende kulturpersonligheter framför en triumfvagn. Men på den stod ingen guldkalv, inte ens en höna som värpte guldägg åt dem, utan bara en ny liten utbildningsminister.

Nu hänger harporna tysta i träden. De radikala kulturarbetarna har upplevt ett och annat. En målare, som råkat ha fast inkomst som lärare, lär ha tvingats avböja ett stort arbete i en statlig nybyggnad eftersom hela hans arvode skulle återbetalas i skatt. En annan, en författarinna med en inkomst som alla författare ser fram emot i sina drömmar, förlorar hela denna och står ändå i skuld till staten. En skådespelerska, själv en av kämparna från 1973, har gripits av den stränga polisen och hållits inspärrad i ett och ett halvt dygn för att hon inte förstod sin egen deklaration, något som många flera kan råka ut för. En regissör har drivits i landsflykt...

Partiet har vänt tummen nedåt för sina kulturella medlemmar, som trots att de inte ens är tvångsanslutna inte längre står högt i kurs. De röda kulturbärarna av anno 1973 vill därför inte ställa upp till sina kamraters försvar. I den mån de inte har sin försörjning i vad Ingmar Bergman kallat samhällets kloakutsläpp, alltså partiets förnämsta organ Aftonbladet, skulle de ju kunna bli utsatta för den sedvanliga förföljelsen där. En sådan heroism kan ingen begära av dem.

De kommer alltså att låta tystnaden breda sig. Eller kanske slår de ifrån sig med samma monumentala grovhet som generaldirektör Gösta Ekman i Riksskatteverket gjorde i en tidningsintervju om fallet Bergman. "Jag har ingen anledning att tro att det gått till så som Ingmar Bergman påstår," sade han.

Verkligen? Skulle det inte kunna finnas ett uns av sanning i att Ingmar Bergman känt sig illa behandlad, eller rent av att han blev det? Eller tänk om han skulle ha rätt i att någon skattepolis varit den som omedelbart underrättade Aftonbladet – naturligtvis mot hemlig betalning och naturligtvis i avsikt att öppet deklarerera den – om sensa-

tionen att Bergman gripits under för honom förnedrande former? Ty nog greps han väl ändå?

Men när generaldirektören-överheten fastställt att ingenting av vikt hänt, kanske de röda skalderna fattar mod och på nytt börjar sjunga. I bur – eller kanske i ny tonart?